

Die uw jeugd vernieuwt als die van een arend

De Reformatie

Weekblad tot ontwikkeling van het gereformeerde leven



Afbrekend werk in de kerk

Vorige week begon ik aan de bespreking van de folder 'Ander werk in de kerk'. Verontruste leden van de GKv verspreiden deze momenteel in de kerken. Ik concentreerde mij erop wat de folder beoogt. Zij lijkt te mikken op een 'nieuwe vrijmaking'. In dit artikel ga ik in op enkele bezwaren tegen de besluiten van de synode van Zwolle-Zuid, die in de folder staan.

A.L.Th. de Bruijne ■

In dit nummer

<i>Kerkelijk leven</i> - A.L.Th. de Bruijne Afbrekend werk in de kerk	581
<i>Meditatief</i> - P. Schelling Rust	585
<i>Wandelen met God</i> - B. Luiten Stresstest voor christenen?	586
<i>Achtergronden</i> - P. Houtman Seks in onze wereld	588
<i>Lied van de week</i> - J. Smelik Liedboek gezang 108: Weest niet verbaasd als u de wereld haat	592
<i>Boekbespreking</i> - H. Veldman Calvin spreekt ons aan!	594
<i>Schriftstudie</i> - W. Wierenga Overdenkingen bij Romeinen 4:13	595

Jip en Janneke

De folder somt twaalf thema's op. Stuk voor stuk krijgen ze een zware lading. De kenmerken van de kerk zijn erbij in geding. De trouw aan Gods woord en de hantering van de Gereformeerde Kerkorde staan op het spel. Kerkleden die de folder lezen, moeten duidelijk gealarmeerd worden. Het gaat helemaal mis door de synodebesluiten.

Op het eerste gezicht is de onderbouwing van die stelling erg mager. In Jip en Janneke-taal wordt met een paar zinnen een onderwerp neergezet. Wel verwijzen de opstellers daarbij naar hun website (www.synodezwollezuid.nl). Daar gaat het gelukkig minder kort door de bocht. Toch neemt dat niet weg dat de folder zoals deze er nu ligt, leugens en halve waarheden bevat. Wie alleen de folder leest en niet de moeite neemt zich verder te laten informeren, krijgt een vertekend beeld mee van de kerkelijke werkelijkheid. Gemakkelijk krijgt de folder daardoor een alarmerend effect. Mensen worden opgeruid met simplismen, met een mogelijke scheuring tot gevolg. De valse voorlichting die hier geboden is, moet dan ook weersproken worden.

Echtscheiding mag voortaan

Leugens en halve waarheden, schreef ik. Dat is natuurlijk nogal een beschuldiging. Toch kan ik er niet omheen dat vast te stellen.

De folder beweert bijvoorbeeld dat sinds de synode van Zwolle-Zuid echtscheiding in de vrijgemaakte kerken ook mag 'om andere dan in de Bijbel genoemde redenen'. Die opmerking suggereert dat de synode in de besluiten rond echtscheiding niet meer het laatste woord zou geven aan de Bijbel.

Maar stel nu eens dat iemand zegt: 'Liegen mag ook om andere dan in de Bijbel genoemde redenen'. De Bijbel vertelt over enkele situaties waarin mensen een noodleugen gebruiken, zonder dat God dit afkeurt. Een bekend voorbeeld is dat van de Egyptische vroedvrouwen die met een leugen Joodse jongetjes redden van de dood. Vandaag gebeurt het dat een dokter of een dominee aan een ziekbed liegen, bijvoorbeeld tegenover iemand die na een verkeersongeluk ernstig gewond is en nog niet het bericht kan verwerken dat een medepassagier is overleden. Die reden voor een leugen komt in de Bijbel niet voor. Toch vinden we haar aanvaardbaar omdat ze voor ons idee past bij de redenen voor zo'n leugen die we wel in de Bijbel aantreffen. Zoiets kan ook rond echtscheiding het geval zijn. De suggestieve kreet uit de folder heeft op zichzelf geen bewijskracht.

dat de folder zoals deze er nu ligt, leugens en halve waarheden bevat

Erger is bovendien dat deze het standpunt van de synode en dus de kerken verkeerd weergeeft. Nergens heeft de synode uitgesproken of willen uitspreken dat echtscheiding 'mag' om andere redenen dan de Bijbel aangeeft. Eigenlijk zeggen opeenvolgende synoden zelfs strenger dan vroeger dat echtscheiding niet 'mag'. Zelfs in die situaties waarin de Bijbel er ruimte voor lijkt te geven, is het nog te onbekommerd om te zeggen dat het 'mag'. Bovendien hebben de synoden juist op grond van de Bijbel gezocht of een kerkenraad zich ook in andere situaties mag neerleggen bij een echtscheiding of deze zelfs mag billijken. Natuurlijk kun je erover discussiëren of ze daarbij de juiste conclusies hebben getrokken. Maar zo kun je bij een open Bijbel over veel onderwerpen discussiëren. Dat moet ook vooral gebeuren in de kerk. We moeten elkaar scherp houden. Juist daarom hebben we ook de kritische vragen van de verontrusten nodig. Maar het gaat niet aan om daarbij degene die *op grond van de Bijbel zelf* tot een ander standpunt komt dan jij, er maar direct van te beschuldigen dat hij knabbelt aan de kenmerken van de kerk.

In de brede gereformeerde traditie sinds de 16^e eeuw hebben altijd meerdere visies op echtscheiding naast elkaar bestaan. Het spectrum ging van het ene uiterste ('er is geen enkele grond voor echtscheiding') via middenposities ('er bestaat één/er bestaan twee gronden voor echtscheiding') naar het andere uiterste ('er bestaan veel gronden voor echtscheiding'). Eén van de meest gerespecteerde reformatoren, Martin Bucer, had deze ruime opvatting. Hij was royaler dan de synoden van de Gereformeerde kerken, royaler ook dan ikzelf. Was Bucer niet

gereformeerd? Zouden wij hem vandaag de deur moeten wijzen of tot zwijgen moeten pressen? Ik ben het persoonlijk niet met Bucer eens. We zouden waarschijnlijk rond dit punt discussiëren en misschien zelfs botsen als we bij elkaar in de kerk zaten. Maar bij een open Bijbel, vanuit de leer van de Reformatie en samen aan de tafel van Christus kan dat in de kerk. Wie meent van niet, lijdt aan een sektarische visie op gereformeerd-zijn.

Huwelijksbevestiging moet zelfs

De folder zit er ook op een schuldige manier naast in een korte opmerking over het bevestigen van huwelijken na echtscheiding. Beweerd wordt dat dit volgens de synode voortaan zou 'moeten' zodra de kerkenraad met zo'n huwelijk instemt. Dit 'moet', zegt de folder, zelfs als de scheiding plaatsvond op buitenbijbelse gronden. Dit is een vertekende voorstelling van zaken. De Synode van Amersfoort 2005 had op dit punt een bestaande lijn binnen de kerken aangescherpt. Eigenlijk vond de synode in beginsel nooit meer een kerkelijke bevestiging van huwelijken na scheiding passend. Zelfs niet meer in die gevallen waarin we dat als kerken tot dan toe altijd wel deden. Huwelijken na scheiding werden in onze kerken voor 2005 vaak gewoon bevestigd, bijvoorbeeld bij overspel en verlating om geloof, maar ook om andere redenen die daarvan min of meer afgeleid waren. Amersfoort perkte die praktijk zeer sterk in. Nu heeft de synode van Zwolle-Zuid dit besluit van Amersfoort genuanceerd. Het zou volgens velen leiden tot onbillijke beslissingen. Inderdaad kwam de synode daarmee een stukje terug van de radicaliteit van Amersfoort. Maar het is misleidend om nu te suggereren dat zij vervolgens nog royaler uit kwam dan de situatie van vóór Amersfoort. In de discussie ging het bijvoorbeeld om situaties waarin overspel had plaatsgevonden of waarin de andere partner al opnieuw getrouwd was. Nog altijd is de hoofdlijn radicaler dan de praktijk die al voor de synode van Amersfoort bestond. Opmerkingen zoals de folder deze bevat, misleiden al die kerkleden die deze voorgeschiedenis niet meer precies in beeld hebben. Ze verdelen degenen die Christus samen vergadert.

Halve waarheden

Van de twaalf onderwerpen waarmee de folder de GKv probeert te alarmeren, hebben er twee rechtstreeks betrekking op mijn opvattingen. Ik ga hier niet mijn visies verdedigen. Dat heb ik al vaak genoeg gedaan, al beweren verontrusten van niet. Toch heb ik deze twee punten in dit artikel even nodig om te onderstrepen dat de folder met halve waarheden een foutief beeld oproept. Men schrijft mij de mening toe dat passages in de Schrift die klaarblijkelijk letterlijk bedoeld zijn, toch metaforisch mogen worden uitgelegd. Ook zou ik de regel prijsgeven dat de Schrift haar eigen uitlegster is. Bovendien ruil ik volgens de folder de vastheid van bijbelse normen in voor gemeente-ethiek.

Elk van deze suggesties is aantoonbaar onjuist. Met zoveel woorden heb ik juist iemand bestreden die beweerde dat wat de Schrift duidelijk letterlijk bedoelt, door ons toch metaforisch (beeldsprakig) mag worden opgevat. Mijn stelling is dat wij eerlijk moeten onderzoeken hoe een bepaalde passage in de Schrift zelf bedoeld is. In dat verband meen ik dat wij vanuit onze vooronderstellingen soms *denken* dat je iets letterlijk moet nemen,

terwijl de Schrift het zelf anders bedoeld heeft. Of ik daarin gelijk heb, laat ik nu in het midden. Maar een kind kan zien dat dit nu juist niet is wat de folder suggereert.

Zo heb ik ook nergens losgelaten dat de Schrift haar eigen uitlegster is. Ik heb echter onderzocht wat dat in de praktijk betekent. Hoe werkt dat uitgangspunt bijvoorbeeld wanneer wij in de loop van de geschiedenis meer kennis opdoen van vroegere talen en culturen? Al evenmin offer ik de vastheid van bijbelse normen op. Wel zie ik zulke normen in een kader staan, bijvoorbeeld het kader van een gemeente waarin wij samen zoeken naar de wil van de Heer in concrete situaties.

Volgens de folder heeft de synode van Zwolle-Zuid al deze dwalingen gedekt. Met een snelle maar niet erg logische sprong concludeert de folder vervolgens dat de hele GKv dus deze benadering zou voorstaan. Maar van iemand verklaren dat zijn visies niet ontoelaatbaar zijn, is nog wat anders dan met z'n allen zulke visies voor je rekening nemen. Ook hier raakt de folder af van het pad van de waarheid.

Misleiding rond Kampen-Noord

Verdraaiing van de feiten is ook aan de orde in de opmerkingen die de folder maakt over de kwestie Kampen-Noord. Men klaagt dat een gereformeerd predikant is afgezet 'terwijl er geen bezwaar bestond tegen zijn leer en leven'. De schrijvers weten echter heel goed dat de kerkorde van de gereformeerde kerken ook *scheurmaking* noemt als grond voor schorsing en afzetting. Scheurmaking raakt zelfs zowel leer als leven.

Nu weet ik best dat betrokkenen vinden dat er helemaal geen sprake was van scheurmaking. Die discussie voer ik nu even niet. Ik signaleer alleen dat de folder op dit punt bewust een oneerlijk beeld oproept van het handelen van de synode. Volgens de synode (en eerder de kerkenraad en de classis) was er wel sprake van scheurmaking. Dan kun je niet meer met een goed geweten zeggen dat er een afzetting plaatsvond zonder bezwaar tegen iemands leer of leven. Daarmee misleid je hen die de feiten minder helder voor de geest hebben staan.

De vrouw en de grens

In het voorafgaande heb ik voorbeelden genoemd van halve waarheden en leugens in de folder. Ernstige kritiek moet ik ook uiten op het feit dat de opstellers van de folder zelf 'bovenschriftuurlijke bindingen' hanteren (om maar even hun eigen retoriek over te nemen). Zo'n binding van het geweten boven Bijbel en belijdenis uit constateer ik in de opmerkingen rond de vrouw in het ambt. Daarover wordt binnen de GKv steeds meer openlijk gediscussieerd. Dat feit alleen al is kennelijk genoeg om de kenmerken van de kerk op de tocht te zien staan. Toch hebben wij in de kerk duidelijk met elkaar afgesproken waar de grens loopt tussen wat openlijk bediscussieerd kan worden en wat we samen als Gods waarheid hooghouden. Die grens bestaat uit de belijdenis. Daarin wordt de vraag naar de dienst van vrouwen in de kerk nergens rechtstreeks besproken of bewust beantwoord. Wat mij betreft mag je betreuren dat hier discussie over ontstaat. Je mag elkaar bestrijden en proberen om ook op dit punt samen een stukje belijdenis te vinden. Ook mag van iedereen verwacht worden dat hij loyaal is aan de lijn die we samen volgen en niet op eigen

houtje de praktijk verandert. Maar wie het openlijke gesprek hierover tot taboe verklaart, trekt de grenzen van de kerk nauwer dan ze op dit moment zijn.

Onkunde rond de zondag

Behalve halve waarheden en bovenconfessionele bindingen bevat de folder helaas ook schuldige onkunde. Ook daarvan noem ik een enkel voorbeeld. Zo stelt de folder dat mensen in de GKv voortaan mogen vinden dat 'de zondag als rustdag' op een menselijke instelling en niet op het vierde gebod gegrond is. Maar dit is helemaal niet nieuw. Al zo vaak is aangewezen dat deze mening in de kerk altijd bestaan heeft, naast de andere die het rusten wel ziet als direct gebod. Bovendien verzwijgt de folder dat ook mensen met deze mening ervan uitgaan dat het vierde gebod nog steeds geldt. Maar met Calvijn en de catechismus zien zij het samenkomen voor de eredienst en de geestelijke rust in Gods genade als kern ervan. De letterlijke rust beschouwen ze vooral als een symbool daarvan.

Veel mensen in de kerk weten dat niet en leven bij een recente traditie waarin het rusten op zondag vanzelfsprekend was. In plaats van hen voor te lichten, misleidt de folder hen. Ook als je zelf vindt dat de letterlijke rust nog steeds bij het gebod hoort, zul je toch moeten erkennen dat niet pas de laatste synoden van de GKv hebben gehonoreerd dat er in de kerk ook ruimte bestaat voor de andere opvatting. Alweer: voer hier maar een stevig debat over en probeer samen verder te komen, maar ontzeg elkaar niet met de folder het recht om gereformeerd te heten.

Zes dagen

Een tweede voorbeeld van zulke onkunde spreekt uit wat de folder zegt over de schepping van hemel en aarde in zes dagen. Volgens de folder mag sinds 'Zwolle-Zuid' worden geleerd dat het niet gaat om zes gewone dagen. Je mag bijvoorbeeld ook denken dat hier een model van Mozes aan de orde is, dat hij afleidde van de zevendaagse week die de mensen al kenden.

Veel gereformeerde kerkleden weten gewoon niet dat gereformeerde voorgangers uit een ver verleden al ruimte boden voor andere visies. Zij zagen de dagen als tijdperken, als literair model of spraken zelfs van 'evolutie op de bodem van de creatie'. Je kunt betreuren dat die ruimte er altijd al was. Maar je kunt het niet doodleuk negeren en suggereren dat 'Zwolle-Zuid' ineens een wissel heeft omgezet.

Bovendien geeft de folder het standpunt dat men bekritiseert niet zuiver weer. Aanhangers van deze vermeende 'dwaalleer' zouden stellen dat Mozes dit bedacht heeft op basis van zijn weekindeling. Maar mensen met deze visie zeggen iets anders. Niet Mozes gebruikte zijn weekindeling als vorm voor 'zijn scheppingsverhaal'. God zelf heeft zich hiermee aangepast aan het begrip van zijn volk en zijn openbaring gegeven via een vergelijking met de menselijke week. Dat die visie niet nieuw is, kan al blijken uit het boek *In het licht van Genesis*. Daarin schrijft Professor H.M. Ohmann dat God als het ware tegen de mens zei: 'wil je begrijpen wat ik deed toen ik alles maakte? Vergelijk het dan maar met jullie week'. Of Ohmann gelijk had is vers twee. Maar het bewijst dat er in Zwolle-Zuid op dit punt helemaal geen wissel is omgegaan.

Homoseksualiteit en tucht

Verdrietig en verontwaardigd werd ik tenslotte vooral door wat de folder schrijft over homoseksualiteit. We lezen: 'Homoseksualiteit wordt in onze kerken afgewezen. Maar of er tucht bediend moet worden als broeders/zusters samenleven (onder het afleggen van een kuisheidsbelofte) in een homoseksuele relatie, daarover heeft de synode geen uitspraak willen doen. Dat wordt overgelaten aan de plaatselijke kerkenraad waarmee tucht in dat soort situaties een optie is geworden.'

verdrietig en verontwaardigd werd ik tenslotte vooral door wat de folder schrijft over homoseksualiteit

In de eerste plaats spreekt hieruit een volstrekt misverstaan van de kerkelijke tucht. Tucht is in de kerk toch nooit een automaat. Als artikel 29 KO de oefening van de tucht een kenmerk van de kerk noemt, is daarmee niet bedoeld dat elke zonde altijd tot afhouding van het avondmaal moet leiden. Er moet sprake zijn van verharding in de zonde. En om verharding vast te stellen, is een geestelijk oordeel nodig. Voorgangers als Augustinus en Calvijn zeiden al dat tucht soms niet mogelijk of niet verstandig is. Altijd moeten de concrete omstandigheden van mensen, de pastorale mogelijkheden, de achtergronden, de gevolgen, de situatie in de kerk of de cultuur en zoveel meer worden mee gewogen. Alleen daarom al kon de synode moeilijk anders spreken dan zij deed.

Maar in de tweede plaats spreekt uit dit kritiekpunt in de folder onbarmhartigheid in de richting van homofiele broeders en zusters. De kritiek op de kerk gaat ten koste van de zorgzaamheid in hun richting. De folder gebruikt ze om aan de kaak te stellen hoe ver de GKv afgedwaald zou zijn. Homofielen figureren hier als een soort 'materiaal' met behulp waarvan de kerk haar principiële gehalte moet bewijzen. Van echte zorg en enige inleving in hun situatie en in de achtergrond van de genoemde niet-seksuele vriendschappen is in de folder geen sprake. Waar kerkenraden en kerkelijke vergaderingen worstelen om homo's bij Christus te houden en echt praktisch te helpen, lijken de opstellers van de folder slechts in iets anders geïnteresseerd. Het doet mij denken aan de Farizeeërs uit Johannes 5. Terwijl Jezus een verlamde uit zijn uitzichtloze situatie bevrijdt, staren zij zich blind op het feit dat hij een matje

draagt, terwijl het sabbat is. Die omstanders waren geïnteresseerd in principes en regels en niet merkbaar bewogen met mensen. Ze vergaten het 'gewichtigste' van de wet.

De worsteling van de synode

De folder doet ook helemaal geen recht aan de worsteling op dit punt rond en tijdens de Synode van Zwolle. Het ging om de vraag of een kerkenraad het moet afkeuren wanneer twee homo's samenleven onder een gelofte van onthouding. Zo'n keuze vormt altijd een compromis. Mensen beseffen kennelijk dat Gods woord en het onderwijs van de kerk van hen vragen geen homoseksueel verkeer te hebben. Tegelijk kunnen ze het niet opbrengen om alleen te leven. Zo'n compromis wordt soms door kerkenraden en adviseurs zelf aangeraden, bijvoorbeeld als de situatie erg nijpend is. Zo deed Professor Douma dat al in zijn boek *Hoe gaan wij verder?* Persoonlijk vind ik dat je als kerkenraad niet iemand met de ene hand zo'n compromis kunt aanreiken om het dan tegelijk met de andere hand ook 'af te wijzen'. Daarom vind ik de synode-uitspraak op dit punt eigenlijk nogal stevig. Daaraan ook nog een vanzelfsprekende verplichting tot avondmaalstucht toevoegen, zoals de folder wil, zou echt een brug te ver zijn geweest en geen recht doen aan veel van de betrokkenen. De folder geeft dus een heel vertekend beeld van de synode wanneer zij de suggestie oproept dat deze een besluit nam met een verslappende tendens. Niet voor niets heeft juist dit besluit van de synode ook omgekeerde kritiek opgeroepen, namelijk van mensen die het te hard vonden. Wie juist dit besluit van Zwolle-Zuid meent te kunnen aanvoeren als bewijs van afval, heeft niets begrepen van de moeite van homo's én van de bijbelse worsteling van de synode. Hij zoekt een stok om de hond te slaan. Daarom zoekt hij spijkers op laag water.

broeders en zusters, kom terug van deze heilloze weg!

Na twee artikelen waarin ik de folder besprak die veronturste kerkleden momenteel verspreiden binnen de GKv, rest mij helaas maar één conclusie. Deze folder is inhoudelijk beneden alle peil en stuurt aan op een kerkscheuring. Zij hoort thuis in de prullenbak.

Broeders en zusters, kom terug van deze heilloze weg!

Prof. dr. Ad de Bruijne is hoogleraar Ethiek en Spiritualiteit aan de TU te Kampen en hoofdredacteur van dit blad.

Rust



‘Ga nu mee naar een eenzame plaats om alleen te zijn en een tijdje uit te rusten.’

Marcus 6:31a

P. Schelling ■

Vakantie!

Meerdere door het jaar verspreide weekenden en midweken hebben dat woord veel van zijn ‘magie’ ontnomen. Maar toch blijft de grote vakantie echt nog wel de belangrijkste periode. Al was het maar om de scholen. En wie niet van de schoolvakantie afhankelijk is, heeft het bij lezing van deze regels al achter de rug.

Vakantie! Een tijd van lekker luieren en niks doen. Of juist heel actief zijn in andere dingen dan normaal. Hoe dan ook: even van alles niet meer moeten. Los van alle spanningen en drukte van gezin en werk en gemeente. Rust. Rust in de natuur buiten, rust in je hart en je leven van binnen.

Tja, daar raken we natuurlijk wel pijnpunt. Afgezien van alle mensen die helemaal niet met vakantie kunnen - of het nou de ziekte of handicap is of de crisis en geldgebrek -, er zijn er ook die van binnen zo vol onrust zitten dat ze er haast tegenop zien. Omdat ze dan dreigen in de stilte en de rust tegen zichzelf op te lopen. Anderen zoeken lawaai en drukte en prikkels om die spanning te overschreeuwen. Om dan na afloop eerst weer te moeten bijkomen van al die vakantieonrust... En soms dragen mensen echt zoveel zorgen met zich mee dat ze te vol zitten van alles wat nog moet, en wat dus straks gewoon weer op hun bordje ligt.

Rust - ik bedoel maar... Ik gun ieder een heerlijke vakantie. Maar laten we alstublieft niet vergeten dat de rust pas komt op de jongste dag!

Trouwens, waar komt die vakantie eigenlijk vandaan? Hebben we daar wel het recht toe, om zomaar een paar weken het werk stil te leggen? De Heiland zei eens: ‘Mijn Vader werkt aan één stuk door, en daarom doe ik dat ook’ (Joh. 5:17). Zelfs als het sabbat is - want daar gaat het er over: Hij had op de sabbat een al achtendertig jaar zieke man genezen in het Betzatabad.

Ja, maar toch had de Vader die zevende dag geschapen om niet meer te scheppen, maar om te genieten van zijn werk (Psalm 104:31b). En de Zoon zei: Ik ben heer en meester over de sabbat (Matt. 12:8).

Per slot was zijn aardse vader Adam zijn leven met een rustdag begonnen!

En daarom vinden we zomaar middenin de drukte van het evangelie dit woord van de Here over rust.

Hij had al eens eerder over rust gesproken voor vermoeiden van ziel (Matt. 11:28vv). Maar hier heeft hij zijn discipelen op het oog. Rust vanuit de drukte.

Mag dat, vakantie? Uitblazen en bijkomen? ‘Godvruchtig luieren’ noemde iemand het; mag dat? Ja zeker, dat mag. Onbekommerd uit Gods hand uren en dagen aannemen om ze te gebruiken voor dingen waar je zin in hebt. Samen met anderen of heerlijk alleen. Groningers noemen dat ‘leven op roakeldais’, dat komt vermoedelijk van ‘miraculum Dei’, dus: leven bij het wonder van God, leven van wat Hij je maar geeft.

Eindelijk rust in dat moderne leven, dat tot in z’n laatste zenuwtoppen geprikkeld is. Niet allerlei nieuwe en sterkere prikkels zoeken. Nee, gaan zitten en God je laten geven wat Hij je geeft. Dat opzoeken, aannemen en ervan genieten.

En weet u: zo vakantie houden, niets moeten en alles je laten aangeven.... in je vakantietijd kun je heel goed oefenen wat leven van genade is!

Ds. Pieter Schelling is emerituspredikant van de Gereformeerde Kerk te 's-Hertogenbosch en woont te Amersfoort.

Stresstest voor christenen?



wandelen met God

In Amerika zijn banken onderworpen aan een stresstest: hoeveel geld hebben ze minimaal nodig om bank te zijn in moeilijke tijden? Bestaat er ook zo'n stresstest voor christenen? Is te zeggen welke waarheden je minimaal moet verdedigen om nog christen te zijn?

B. Luiten ■

Laten we eerst enige afstand nemen van de recente ontwikkelingen in ons kerkelijk leven. Eerder in dit blad werd daar concreet op ingegaan. In deze rubriek proberen we een andere vorm van bezinning aan te reiken. Elke discussie heeft een diepere dimensie en vaak is het zo, dat we op dat niveau het wél met elkaar eens zijn. Dat is belangrijk om te zien en te benoemen.

Een stem uit Amerika

De afstand die we nemen is in dit geval ook geografisch. Ik werd getroffen door een stem uit New York, die een heldere waarneming onder woorden bracht. Helemaal niet gericht op de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt) in Nederland, maar wel verrassend herkenbaar. Daar schijnt net zoiets te spelen als hier, kennelijk. En wellicht is dit verschijnsel nog veel breder. Waar gaat het om? In *CV Koers* las ik een samenvatting van een preek van Tim Keller. Daarin werd o.a. dit doorgegeven, ik citeer: 'Geruime tijd was men het er in de kerk over eens dat je mag verschillen wat betreft je visie op Genesis. Maar in de laatste tien, vijftien jaar is hier verandering in gekomen. Mensen die niet meer geloven dat het in Genesis 1 om letterlijk 24 uur gaat, vinden hen die er wel zo over denken fundamentalisten. Andersom vinden de mensen die wél geloven in de letterlijkheid de anderen weer vijanden van de waarheid. Die onderlinge hardheid wordt steeds sterker. Dit is een hardheid die indruist tegen alles wat wij eerder geleerd hebben. Als jij gelooft dat je gered bent puur en alleen uit genade, zul je genadig moeten omgaan met mensen die andere inzichten hebben dan jijzelf.'¹

Gewenste duidelijkheid

De herkenning is verrassend. Zelfs zo dat je kunt denken: heeft Tim Keller ook een folder met twaalf punten in zijn brievenbus gehad? Nee dus, wat hij signaleert is niet aan een folder gebonden. Hij kijkt breder en ziet dan toch dezelfde trend. Laten wij het dan ook niet aan een folder binden, maar het verschijnsel breder nemen. Kennelijk is er een trend om duidelijkheid te willen.

En om in die duidelijkheid vastheid te vinden. Dingen moeten klip en klaar gezegd kunnen worden, dan weten we precies waar we aan toe zijn. En als dat niet kan, is dat verdacht. Dan is het Woord niet meer veilig.

Inderdaad is dit al langer aan de gang. De *Balans*, die enige tijd geleden werd opgemaakt door *De Vijfhoek*, zat net zo in elkaar. En al eerder, in de beweging die Dr. van Gurp veroorzaakte, werd ook alles vastgezet op enkele punten die klip en klaar moesten zijn. En het opmerkelijke is, dat deze manier om het kerk zijn te testen een tamelijk breed onthaal vindt. Het staat allemaal niet op zichzelf, het speelt in op een trend. Een trend, die van overzee wordt getypeerd als 'hardheid'. Dat mag ons tot bezinning brengen. Is zo onze wandel met God? De vraag die mij vooral bezighoudt is: *waarin zoekt een christen zijn houvast?*

Ingebeelde veiligheid

Het gaat dus o.a. over de vraag, of de scheppingsdagen dagen zijn geweest van 24 uur, of dat we ze ook meer beeldsprakig mogen nemen. Als een manier van spreken van God, waarin Hij zich aanpast aan ons voorstellingsvermogen.

Persoonlijk ben ik van overtuiging, dat we inderdaad moeten denken aan echte dagen van 24 uur. Ik zie in de tekst van Genesis 1 geen aanleiding om iets als beeldspraak te nemen. Bovendien keert dit terug in het 4^e gebod, waar gezegd wordt dat God in zes dagen hemel en aarde heeft gemaakt. Daar gaat het in één adem ook over onze gewone dagen.

Ik denk dat er genoeg lezers zijn, die deze gedachte met mij delen. Wellicht denkt iemand, terwijl hij dit leest: 'daar voel ik me veilig bij'. Dat streelt me dan. Maar eigenlijk is dat een brug te ver. Want ik kan mijn opvatting van Genesis 1 niet bewijzen. Stel je voor, dat op de grote dag blijkt dat ik ongelijk heb gehad. Dat kan. Dan hebt u geleefd bij een ingebeelde veiligheid. Dat hebt u zich ernstig vergist. Uw veiligheid kwam kennelijk ergens anders vandaan... Daarover gaat het. Waarbij zoek je je veiligheid? Bij stellingen en exegete's?

Als het spannend wordt in de kerk, *hoe* ben je

dan stressbestendig? Ga je dan allerlei ijkpunten verzinnen waarover de gedachten gelijk moeten zijn? Is dat de oplossing om als kerk te overleven in deze chaotische tijd? Ik lees in de Schrift, dat de Heer ons een hogere weg wijst.

Gedeelde heerlijkheid!

Wij mogen kerk zijn van na Hemelvaart en Pinksteren. Onze Heer is naar de hemel gegaan. Als God kwam Hij daar vandaan, maar als mens was Hij daar nog nooit geweest. En juist daarom was het Hem begonnen, werd Hij geboren als één van ons, *om voor mensen de toegang tot de hemel te bewerken*. Zijn binnenkomst als méns in Gods heerlijkheid was de doorbraak die de hele schepping tot juichen brengt! Nog steeds is Hij één van ons, zo verzekert Hij. Alles wat Hij ontvangt aan heerlijkheid, heeft Hij niet voor zichzelf verdiend, maar om met ons te delen. Dat is enorm. Hij vult ons met zijn eigen Geest en zet ons recht voor de Vader als kinderen die er weer helemaal bijhoren. Ons niveau is voortaan: 'huisgezin van God'. Zoals Vader en Zoon één zijn, zo mogen wij één zijn met God en met elkaar. Dat is ons leven, terwijl we nog geen idee hebben wat dat allemaal inhoudt (1Joh. 3:2).

We lezen in Ef. 1:23 dat de gemeente het lichaam van Christus is, 'de volheid van Hem die alles in allen vervult'. Daar staan in de grondtaal opvallend sterke woorden. Alles wat Hij is, wil Hij in ons zijn. Dat is niet te bevatten. Toch is Hij bezig ons te vervullen. Op die manier wil Hij onder ons zijn, om zo ook aanwezig te zijn in de wereld. We vragen vaak om zijn nabijheid voor allerlei mensen en situaties en vergeten wel eens onszelf in zo'n plaatje. Want juist daartoe vervult Hij ons! Niet dat Hij dan beperkt is tot ons, onze Heer is alomtegenwoordig. Maar temidden van heel zijn beleid en regering wil Hij in alles één zijn met zijn kerk, zijn bruid.

Waarom herken je dan de kerk? Heel duidelijk: *zij is vol van haar Heer!* Heel transparant: *zij is vol van zijn Geest!* De vrucht van de Geest is liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid en zelfbeheersing (Gal. 5:22,23). Niet als bijzaak, zo van 'leuk als er eens een vrucht groeit'. Maar als *herkenning*, want zonder die vrucht ben je dood en is een kerk de volheid van Jezus niet.

Daar is veel meer over te zeggen. Maar waar het me nu om gaat is: het vol zijn van de Heer als herkenning en houvast is veel hoger, breder en dieper dan het elkaar vastpinnen op enkele overtuigingen.

Beperkte kennis

Ik weet nog uit mijn studententijd, dat de vraag speelde of de zondvloed over heel de wereld was geweest. Dat werd toen net zo hoog gespeeld. Wie 'ja' zei werd uitgemaakt voor fundamentalist. En als je dacht dat het waarschijnlijk ging om de toenmaals bewoonde wereld, was bij jou

het Woord niet veilig. Intussen hoor ik er niemand meer over, het was een *hype*. Zoveel is zo'n discussie dus waard. Daarmee zeg ik niet dat de vraag onbelangrijk is, integendeel. Maar het antwoord zal altijd iets in zich houden van een onbeslist karakter. Want we weten het niet echt.

Wij belijden (in principe) *dat ons kennen te kort schiet* (1Kor. 13:9). Zodoende zijn er allerlei vragen mogelijk, waarop wij niet echt antwoord weten. God is de Schepper van hemel en aarde, dat is duidelijk, dat gelooft iedere christen. Maar hoe was dat nu *precies* met die scheppingsdagen? Kan iets beeldspraak zijn als het niet uitdrukkelijk erbij staat? Sommige mensen zeggen: 'ik neem de Bijbel zoals het er staat'. Dat doe ik meestal ook, maar heeft dat geen grenzen? En waar liggen die dan *precies*? Zo sprak ik laatst een broeder die dus echt dacht dat God voorraadkamers heeft vol met sneeuw en hagel, waarvan Hij af en toe schuiven openzet. Zo zegt God dat immers in Job 38:22,23 en de man nam het zoals het er staat. Dat was voor hem zo vanzelfsprekend, dat ik de moed niet had om het te nuanceren. Wanneer mag je, als het echt niet anders kan, scheiden van je man of vrouw? Hoe zit dat *precies*? Als je echtgenoot je uit ongelooft verlaat, ben je vrij, zo staat er (1Kor. 7:15). Maar wat is ongelooft, wat valt daar allemaal onder en waar begint dat *precies*? We vieren geen sabbat meer maar willen wel gehoorzaam zijn aan het vierde gebod, hoe zit dat dan *precies*? Als we avondmaal vieren doen we dat als huisgezin van God. Daar zijn we zorgvuldig in. Maar waar ligt *precies* de grens tussen wie er wel of niet bij hoort? Wie doorgrondt de harten? Ons kennen schiet te kort, zegt de Schrift. Er zijn tal van vragen te bedenken waarop het antwoord niet exact of met zekerheid is te zeggen. Laatst las ik over de dochter van Jeftha, heeft hij haar nu geofferd of niet? Ik heb dat altijd ontkend, als in duidelijke strijd met Gods wil, maar mijn collega schreef *precies* het omgekeerde. Dat mag hij. Hij is daar niet minder christen om.

Herkenbaar geloof

Als ons kennen te kort schiet, wat doen we elkaar dan aan door allerlei vragen op de spits te drijven? Dat is volstrekt onvruchtbaar. Als we elkaar als *christen* willen herkennen, *laat het dan over Jezus Christus gaan*. Over Jezus Christus in ons leven en in ons kerkelijk leven. Dan wordt zonneklaar wie Hem liefheeft en wie Hem niet liefheeft. Wie Hem volgt en wie Hem niet volgt. Wie Hem dient en wie Hem niet dient. Zo oordeelt God (Mal. 3:18, 1Joh. 2:18-29), daar hoeft geen andere stress bij, dit is al spannend genoeg.

Ds. Bas Luiten is predikant van de Gereformeerde Kerk te Zwolle-Centrum.

Noot:

CV *Koers*, opinieblad voor de christen vandaag, maart 2009, blz.52



Seks in onze wereld



Vrijgemaakten zijn bezig zich te bekeren. Een aantal mannen die lijden aan seksverslaving gaan in therapie. Ze komen regelmatig als groep bij elkaar. Onder deskundige leiding praten ze met elkaar over de moeite die ze met hun probleem hebben, en hun verlangen om er van af te komen. Ze bespreken wat ze kunnen doen. Ze praten over hun vorderingen en hun terugval. Ze steunen en bemoedigen elkaar.

P. Houtman ■

Er wordt nog niet zo lang publiek gepraat over het onderwerp. Het eerste wat bij je opkomt als je erover hoort, kan afschuw zijn. Misschien kun je je er zelfs maar moeilijk een voorstelling van maken.

Een tijd geleden schreef Dr. E.A. de Boer naar aanleiding van het probleem in dit blad een aangrijpend artikel: Stel je voor dat iemand naar je toekomt met een oogbal in z'n hand!

Als uw oog u tot zonde verleidt, ruk het uit...

Een ander woord dat wordt gebruikt, is pornoverslaving. Internet heeft de drempel verlaagd. Later kwam Ds. M.J.C. Blok (de oudere, van Spakenburg) met een praktisch pastoraal artikel waarin hij het probleem rustig benaderde en onder andere tips gaf voor de partner, die er even erg onder lijdt.

Klaagzang

Seksverslaving is een thema uit een lange reeks, waarvan elk een tijd lang in de schijnwerper van de publiciteit staat. Je zou van hypes spreken als het niet zo ernstig was.

Daarover schrijven kan makkelijk op een klaagzang uitlopen. Geschokte en bezorgde beschouwingen over seksuele verloedering zijn van alle tijden. Er is ook altijd grond voor. Sensatiezucht speelt vaak een rol in de belangstelling; ook voyeurisme. Een tv-uitzending waarin het verschijnsel 'breezersletjes' naar voren kwam (wie niet weet wat dat zijn, des te beter) bracht velen in de samenleving, tot een evenwichtige minister toe, tot een geschokte reactie. De uitzending werd, op verzoek van de ouders van de jongeren die met hun verhaal in beeld kwamen, van internet verwijderd.

Vaak wordt zo'n golf van publiciteit gevolgd door een reactie dat het over het algemeen allemaal wel meevalt. De schijnwerper was gericht geweest op zeldzame uitwassen. Kort na de genoemde uitzending meldde het *Nederlands Dagblad* in een interview met een deskundige: het gaat goed met het Nederlandse gezin.

Hoe dit zij, ik wil de klaagzang vermijden; al was het maar omdat die een versleten indruk maakt. Er gaan broeders die aan seksverslaving lijden in therapie. Dat is een stuk bekering. En dat is goed nieuws. Ik wil graag over goed nieuws schrijven. In een vervolgartikel wil ik dat toelichten. Maar eerst is een terreinverkenning op z'n plaats.

daarover schrijven kan makkelijk op een klaagzang uitlopen

Synode

In de afgelopen jaren werd veel geschreven over ongehuwd samenwonen. Dr. De Bruijne schreef er artikelen over waaruit vooral de nuancing me is bijgebleven: er zijn - naast anderen - ook stellen die echt van mening zijn dat ze een levenslange band zijn aangegaan als een huwelijk, maar de officiële gebeurtenissen daaromheen niet nodig vinden. Kerkelijke vergaderingen wijdden er studiedagen aan.

De Generale Synode van Zuidhorn (2002) schreef een periode van verootmoediging uit over een aantal problemen in de kerk. Van de vier onderwerpen betroffen er twee het gebied rond seksualiteit. Het ene was echtscheiding. Dat thema zit de kerk al dwars zo lang ze bestaat; het was er al in de tijd van het Oude Testament. De eeuwen door hebben kerkenraden en meerdere vergaderingen veel tijd besteed aan huwelijkskwesties. Het lijkt erop dat het onderwerp een tijd lang, tot aan de jaren zeventig van de vorige eeuw, minder aandacht vroeg. Heerste er nog een traditionele moraal waarin echtscheiding 'not done' was? Hielden economische factoren huwelijken bij elkaar? Werd het onderwerp wegge-

stopt achter alle andere discussies die in die tijd in de kerken speelden? Of stonden de kerken geestelijk op een hoger peil? Hoe dat zij, na verloop van tijd kwam het probleem weer naar voren, en het houdt de kerken nog steeds bezig.

Het andere thema dat in 2002 de aandacht vroeg was seksueel misbruik in pastorale relaties. Voordat we met elkaar eigenlijk goed en wel wisten dat dat zich voordeed op een schaal die een algemene aandacht vereiste, werd de zaak krachtig aangepakt: een voorstel voor de instelling van een meldpunt was al voorbereid. Misschien dat er mee daardoor weinig publieke aandacht aan het onderwerp werd gegeven. Als het zich voordoet, zal het plaatselijk of in een beperkte kring van betrokkenen veel commotie geven, maar mogelijk wordt het toch als incident beschouwd. Laten we hopen dat dat lukt. Het hangt wel samen met de bredere moeite in de kerk rond seksualiteit.

Openheid

Een aantal jaren - ruwweg geschat: tussen 1980 en 1995 - werden onze gemoederen geschokt door veel publiciteit over incest. Onder ons verschijnende bladen wijdden er een themanummer aan. Een bekende neerlandicus schreef er een roman over. Een theoloog schreef een dissertatie over de begeleiding van daders - waar in de publiciteit veel minder aandacht voor was dan voor slachtoffers. De laatste jaren hoor je er minder over. Zou het soms voorbijgaan? Was het maar waar. En het was er lang voordat erover geschreven werd; slachtoffers kwamen met hun verhaal waarover ze tientallen jaren gezwezen hadden en dat ze al die tijd dwars gezeten had. Het was er overigens al in de tijd van Leviticus 18.

Een breder begrip dat de laatste tijd in de bredere samenleving meer in de publiciteit komt, is pedofilie en pedoseksualiteit. (Het laatste woord is vrij nieuw.) Een buurt komt in actie als een veroordeelde pedoseksueel, na z'n straf en eventuele behandeling te hebben uitgezet, weer terugkeert naar zijn huis in dezelfde wijk en zijn slachtoffertje hem weer kan tegenkomen.

Een thema dat al langer op de rol is en ook blijft, is homofilie en homoseksualiteit. Een tijd lang leek dit een verschijnsel dat beperkt bleef tot de marge van het kerkelijk leven; maar geleidelijk aan blijkt het niet zo heel uitzonderlijk te zijn en krijgen velen er in hun naaste omgeving mee te maken. Er komt ook steeds meer openheid over.

Toen ik jong was werd er gediscussieerd over geslachtsgemeenschap voor het huwelijk. Dat is al lang geleden; de woordkeus alleen al verdraagt dat. Het verschijnsel zelf is van alle tijden; vroeger, meer dan nu, kwam dat aan het licht door voorechtelijke - maar ook buitenechtelijke - zwangerschappen.

Over zelfbevrediging werd vroeger ook meer geschreven dan nu. In de eerste helft van de

vorige eeuw werd nog geprobeerd jongeren ervan te weerhouden door het zaaïen van angst voor vreselijke gevolgen. Dat is verouderd. Nu zeggen we: wie er nooit aan gedaan heeft is of een heilige of een huichelaar. Daarmee bagatelliseren we het tot iets zo ongeveer normaal. Het verschijnsel van pornoverslaving geeft aanleiding om dat te heroverwegen.

Lichter en zwaarder

Waarom deze opsomming? Het is moeilijk om alles achter elkaar onder ogen te zien. Bovendien, elk van deze verschijnselen omvat een eigen problematiek. Bij incest en andere vormen van seksueel misbruik van minderjarigen zijn er duidelijk daders en slachtoffers. Bij echtscheiding is de schuldvraag vaak uiterst moeilijk te ontwarren; kerkelijke vergaderingen in de loop der tijden hebben daarover met de handen in het haar gezeten.

Sommige thema's, zoals zelfbevrediging en geslachtsgemeenschap voor het huwelijk kunnen in de praktijk gerelativeerd worden doordat ze zich vooral voordoen voor bij jongeren, die veelal later in een goed spoor terecht komen. Homofilie, ook iets waar vooral jongeren bij zichzelf tegenaan lopen, is echter een veel zwaarder en vaak blijvender probleem - velen zullen zeggen: uiteraard altijd blijvend - en vereist in de eerste plaats - althans, zo ervaren we het nu - vooral veel openheid, ruimte om 'uit de kast te komen': alleen met je geheim blijven rondlopen is een zware last en maakt gruwelijk eenzaam; het is een opluchting als je het met iemand kunt delen en dan begrip ontmoet in plaats van de gevreesde veroordeling.

het is moeilijk om alles achter elkaar onder ogen te zien

Kortom, de problemen lopen erg uiteen. Elk verdient een aparte bespreking; maar dat is niet de bedoeling van deze artikelen.

De kerkdeuren zijn open

Er is ook verband. Niet alleen theoretisch: het gaat allemaal over seksualiteit; maar ook praktisch. Kinderen van gescheiden ouders gaan moeilijker duurzame intieme relaties aan; ze zullen eerder ongehuwd gaan samenwonen - en zelf uiteindelijk ook weer uit elkaar gaan. Ik wil in deze artikelen het onderliggende verband tussen deze thema's ter sprake brengen. Toen ik als student preekcollege volgde, begon Prof. Trimp zijn behandeling van het zevende gebod met de opmerking dat dit gebod ons bij uitstek onze ellende doet kennen. En hij wijdde een apart uur aan de bespreking van het pastoraat rond echtscheiding. Terugkij-





kend lijkt het alsof dat nog maar het begin was van het onder ogen zien van wat sindsdien alleen maar is uitgedijld.

Steeds meer blijkt dat we als kerkgemeenschap allemaal met deze dingen te maken hebben. Het komt voor in onze naaste omgeving: in onze gemeente, in onze wijk, in onze familie. Zouden we er aan toe kunnen voegen: mogelijk op een gegeven moment ook bij onszelf? Steeds meer blijkt ook dat de kerk niet afgesloten is van de samenleving. Wat om ons heen gebeurt, daar krijgen we 'binnen' ook mee te maken. De kerk is 'open'. Dat willen we zijn. Open voor alle soorten mensen. Anders gezegd: voor zondaars. We kunnen ook niet de zonde en de gebrokenheid buiten de deur houden.

Verhuizen

Laten we daarom eerst rondkijken in de samenleving. Wat gebeurt er om ons heen? Welke invloed gaat daarvan uit?

Een paar dingen kunnen we zo wel opnoemen: de seksuele revolutie sinds de jaren 1960; een vrije moraal: doen waar je zin in hebt; hedonisme, een moraal waarin genieten de hoogste waarde is. Maar het zou te makkelijk en te eenzijdig zijn om daar alles toe te herleiden.

Vrijheid In de eerste plaats heeft onze welvaart ons veel meer mogelijkheden gegeven. En daarmee veel meer vrijheid. Dat heeft ook positieve kanten. Meer vrijheid om onszelf te zijn. We hebben meer keus in de supermarkt. En meer keus in waar we naar toe gaan en wat we doen. We worden minder op de vingers gekeken. De sociale controle in gesloten gemeenschappen was vaak verstikkend. 'Stadslucht maakt vrij'. Dat is een wereldwijd verschijnsel: mensen trekken uit hun oorspronkelijke omgeving en krijgen daarmee meer vrijheid. Als je iets had uitgehaald, werd je daar vroeger door je omgeving je leven lang subtiel of minder subtiel aan herinnerd. Nu kun je makkelijk verhuizen en ergens anders opnieuw beginnen. Die keuzevrijheid blijkt niet altijd gunstig uit te pakken. Wat zal ik kiezen?

Frustraties

Therapeutisering In de tweede plaats is sinds ongeveer 1900 de psychotherapie tot ontwikkeling gekomen. Freud meende ontdekt te hebben dat, als mensen zich ongelukkig voelden zonder duidelijke lichamelijke klachten of factoren van buitenaf, dat vaak verdrongen seksuele neigingen als oorzaak had. Dat is verklaarbaar tegen de achtergrond van die tijd, waarin seksualiteit en alles eromheen zoveel mogelijk weggedrukt moest worden; zelfs zwangerschap bijvoorbeeld werd alleen in bedekte termen aangeduid. Dit staat bekend als de 'Victoriaanse preutsheid'.

Freud vroeg aandacht voor een gezonde seksuele ontwikkeling en voor de diepe en centrale plaats van seksuele drijfveren in het leven van ieder mens. Je moest dat volgens hem 'een

plaats geven' (om het modern te zeggen).

Bij hem was het nog zo dat de mens een evenwicht moet zien te vinden tussen het 'lustprincipe' en het 'realiteitsprincipe'. Zijn benadering leidde tot het beeld van de mens als levend met een vat vol verborgen, onbewuste psychische krachten, waar hij mee moet leren leven. De mens wordt een soort tragische held, maar zonder heldendom: hij zal er in de praktijk nauwelijks in slagen die krachten te beheersen.

De populaire voorstelling is geworden: je moet een mens in z'n seksuele drijfveren vooral niet teveel remmen; een mens moet dat zichzelf ook niet aandoen; dat is ongezonder en leidt tot frustraties.

Prettig

Vrije opvoeding Deze voorstelling heeft uiteraard consequenties voor de opvoeding. De opvoeding in het algemeen kwam al onder het beslag van de trend: vrij laten; niet teveel dwang en sturing, dat is niet goed voor de kinderziel en werkt averechts. Het populaire opvoedingsboek van de Amerikaanse Dr. Benjamin Spock verbreidde deze visie al vroeg. (De man voedde zijn kinderen zelf heel anders op dan hij propageerde, onthulden zijn kinderen na zijn dood.) Ouders begonnen te geloven dat, als hun kinderen in de puberteit kwamen, ze weinig opvoedingsinvloed meer op ze konden hebben - een taaie misvatting. Het is natuurlijk dat jongeren experimenteren op allerlei gebied. Maar door deze misvatting werden ze daarbij teveel aan zichzelf overgelaten.

Seksuele revolutie In de jaren 1960 zijn deze ontwikkelingen bij elkaar dan geradicaliseerd in de zogenaamde seksuele revolutie. Vrijheid werd de hoogste waarde; niet alleen op seksueel gebied maar ook wat betreft het gebruik van drugs, de houding tegenover het gezag en de verantwoordelijkheid om door een constructieve bijdrage aan de samenleving je brood te verdienen. Op seksueel gebied werd de norm: doen wat je prettig vindt. Seksuele voorlichting probeerde dat in te vullen in de zin van: doen wat je allebei, samen, prettig vindt.

Oplosbaar

Hinkende waarden De golf van de seksuele revolutie is weggeëbd. Deze bandeloze vrijheid bleek al gauw tot complicaties te leiden. De opkomst van de ziekte aids heeft hiertoe bijgedragen. We kunnen ons nauwelijks meer voorstellen dat er een tijd lang een meer tolerante houding tegenover pedofilie heeft bestaan; het is nu praktisch taboe geworden. We hebben ontdekt dat de kreet 'beter een goede scheiding dan een slecht huwelijk' in ieder geval niet geldt voor de kinderen uit dat huwelijk. Er is een minister voor jeugd en gezin aangesteld. Er wordt weer gevraagd naar normen en waarden; ook wie ze niet deelt, erkent vaak nog wel dat ze zinvol kunnen zijn. Het tij is ten halve gekeerd. Maar normen en waarden zijn niet los verkrijg-

baar. Waar haal je ze vandaan, en in hoeverre hebben ze bindende kracht? En welke moeten het zijn? Er is een halfslachtige houding ontstaan: negatieve gevolgen van het vrijheidsideaal moeten wel worden ingetoomd, maar zonder het ideaal zelf aan te tasten. De maakbaarheidsgedachte speelde daarbij een

de waarden van vrijheid en waardigheid blijken op elkaar te botsen

belangrijke rol. Deze gedachte hangt weer samen met onze grote welvaart. We denken dat problemen die we ervaren tot op grote hoogte oplosbaar zijn. We zijn vrij om ons te gedragen zoals we willen, en eventuele gevolgen daarvan kunnen worden bestreden en opgelost door therapie en counseling. Daar hebben we geld en voorzieningen voor; daar hebben we recht op. De ambivalentie in normen en waarden komt sterk tot uiting in het beeld van de vrouw: zij moet in verleidelijke poses en in bikini kunnen worden afgebeeld op reclameposters. Tegelijk houden we het ideaal van de emancipatie hoog: we komen op voor de waardigheid van de vrouw als mens op gelijke hoogte met de man. Prostitutie moet worden behandeld als een vrij en eerbarmeroep - in de praktijk blijkt dat niet zo reëel. Kortom: de waarden van vrijheid en waardigheid blijken op elkaar te botsen. Pornografie is nog steeds taboe, of in ieder geval genant, maar zodra het kunst mag heten, of het nu is op het gebied van literatuur, beeldende kunst of film, is het modern en is het weer taboe om er bezwaar tegen te hebben. Het proces in Groningen over het inspuiten met met HIV besmet bloed op een seksfeest laat zien: ook al zijn er praktisch geen grenzen meer, toch zullen mensen grenzen blijven opzoeken en er overheen willen gaan.

Partner

Relaties De reputatie van de slogan 'het gezin als hoeksteen van de samenleving' heeft zich ontwikkeld van truttig moralisme tot een respectabele opvatting. Tegelijkertijd is in de seksuele moraal het huwelijk niet meer het oriëntatiepunt. 'Voorechtelijke' en 'buitenechtelijke geslachtsgemeenschap' of 'relaties' - dat zijn verouderde begrippen: ze verwijzen naar die traditionele norm. 'Alternatieve samenlevingsvormen', waar we van spraken in de jaren 1970, zijn niet meer alternatief: het zijn gewoon opties naast andere. Ook als we nog spreken van 'ongehuwd samenwonen', is de abnormale status daarvan verouderd. Onbekommerd wordt samenvattend van 'relaties' gesproken. Het is normaal dat mensen een 'partner' hebben. Ik gebruikte dat woord een aantal jaren geleden nog in preken voor het omslachtige 'vrouw of man', 'echtgenote of echt-

genoot', maar het is nu dubbelzinniger geworden. Een man heeft een 'vriendin' - niet zelden een 'nieuwe vriendin', een vrouw een 'vriend', en je past er wel voor op om te vragen: Wanneer gaan jullie trouwen? Trouwens, als een man een 'vriend' heeft, is dat ook al dubbelzinnig. 'Successieve polygamie' is normaal geworden; maar het is niet meer wat het woord letterlijk betekent: het achtereenvolgens hebben van meerdere huwelijken, maar relaties. Dating-sites spinnen daar garen bij en doen veel betere zaken dan de oudere huwelijksbemiddelingsbureaus. Het homohuwelijk is meer een statement in het proces van homo-emancipatie dan dat het nodig zou zijn om een relatie te bezegelen. Voorzover deze vrijheid een hoop ellende met zich meebrengt - ook als niet direct algemeen afgrijzen wordt opgewekt - en de waardigheid eronder lijdt, kan dat wat gniffelend en lacherig worden afgedaan. Wat is waardigheid? Zo is het leven! Het kan ons allemaal overkomen!

Gewend

Jongeren Vrijheid is, zoals gezegd, de norm geworden. Laten we letten op de paradox: je behoort vrij te zijn, je vrij te gedragen. Dat legt een grote druk op tieners. We zagen al dat ze, bij hun natuurlijke neiging tot experimenteren, te weinig leiding kregen. De indruk ontstond dat ze 'vrij' experimenteerden met seks. In werkelijkheid kwamen ze onder druk te staan. Niet alleen meisjes onder druk van jongens, maar allemaal. Op deze leeftijd zijn jongeren erg geneigd zich te oriënteren op hun leeftijdsgenoten. Zo ontstaat een hevige groepsdruk: als je niet experimenteert met seks ben je niet stoer; als je er niet toe bereid bent ben je een trut. Jongeren hebben hun eerste seksuele ervaringen als ze er nog helemaal niet aan toe zijn. De 'leiding' die ze in de praktijk wel krijgen, is die welke uitgaat van literatuur, film, reclame, en tegenwoordig ook internet. Dat kan ook pornografie omvatten, soms onder de vlag van seksuele voorlichting. Daarin wordt seksualiteit niet alleen los gemaakt uit haar context, er wordt veelal ook verder een volstrekt vertekend beeld van gegeven. Op deze manier kan het niet anders of jongeren worden uiterst onzeker en hevig teleurgesteld. Er ontstaat psychische en zelfs lichamelijke schade. Het verschijnsel van een 'seksuele burnout' duikt op jonge leeftijd op. Kortom, we verwachtten dat we bevrijd werden van seksuele taboes, maar die bevrijding is... nog niet voltooid? We kunnen beter zeggen: ontspoord. Dat is al lang niet nieuw meer. Nieuw is, dat we er min of meer aan gewend raken: zo zit de wereld in elkaar, de samenleving waar wij deel van uitmaken. Volgende keer verder, over: hoe staat de kerk hier in?

Drs. Piet Houtman is predikant en docent theologie in dienst van De Verre Naasten. Dit is het eerste artikel in een serie van vier.



Liedboek gezang 108:



lied van de week

Weest niet verbaasd als u de wereld haat

Het lied van deze week is geschreven bij 1 Johannes 3:11-18, het bijbelgedeelte dat Calvijn getypeerd heeft als 'een loflied op de liefde'.

J. Smelik ■

Deze passage uit de eerste brief van Johannes heeft in de belangrijkste leesroosters uit de liturgiegeschiedenis een vaste plek gehad op de tweede zondag na Pinksteren. De thematiek op deze zondag handelt over de broederlijke gemeenschapszin en de onbaatzuchtige naastenliefde. Op deze zondag wordt als lezing uit het evangelie een gedeelte uit Lucas 14 gelezen. Daar wordt verhaald dat Christus tijdens een maaltijd bij een vooraanstaande farizeër, genadeloos afrekent met de zelfoverschatting en het liefdeloze eigenbelang van de maaltijdgenoten: in de veronderstelling dat er geen voornamere gasten dan zij bestaan, nemen de uitgenodigde gasten de ereplaatsen. En de gastheer nodigt alleen vrienden uit in de veronderstelling dat die ook iets terug zullen doen voor hem. De man met waterzucht, die Christus zojuist genezen heeft, wordt niet uitgenodigd en krijgt geen plaats aan tafel. Jezus vertelt dan ook de gelijkenis over genodigden die met dubieuze en voor de gastheer beledigende verontschuldigen de uitnodiging voor een feestmaal afslaan: de ereplaatsen aan de maaltijd worden daarop weggegeven aan armen, kreupelen, blinden en verlamden. Op die tweede zondag na Pinksteren wordt naast de evangelielezing uit Lucas 14 ook 1 Johannes 3:11-18 gelezen, waar we opgeroepen worden de naaste onbaatzuchtige lief te hebben. *Hoe kan Gods liefde in iemand blijven die meer dan genoeg heeft om van te bestaan, maar zijn hart sluit voor een broeder of zuster die hij gebrek ziet lijden?* (1 Joh. 3:17). Wij zijn van de dood overgegaan naar het leven omdat we elkaar liefhebben: *Wie niet liefheeft blijft in de dood.*

Rijmbrief

Dit gedeelte uit de Johannesbrief heeft Barnard berijmd in een 'rijmbrief', zoals hij naar analogie van het rijm-psalter (berijmde psalmen) berijmingen van nieuwtestamentische brieven noemt. Het lied werd gepubliceerd in *De Tale Kanaäns, een leergang liederen* (Amsterdam-Hilversum z.j. [1963]) en droeg daar de veelzeggende titel: 'Van de samenleving'. De relatie tussen het gedeelte uit 1 Johannes 3 en het lied is als volgt weer te geven:

couplet 1: 1 Joh. 3:13-14
couplet 2 en 3: 1 Joh. 3:11, 15
couplet 4: 1 Joh. 3:16
couplet 5: 1 Joh. 3:17
couplet 6: 1 Joh. 3:18.

In het bijbelhoofdstuk en in het lied treffen we scherpe tegenstellingen aan: tussen de wereld en de brieflezer ('de wereld haat u'), tussen haat en liefde, tussen dood en leven. Haat leidt tot de dood, liefde tot het leven. De haat van Kaïn (vgl. couplet 2, eerste versregel en 1 Johannes 3:11), die tot de dood voert, wordt geplaatst tegenover de liefde die ten leven leidt. In het midden van het lied (strofe 4), waarin vers 16 uit 1 Johannes 3 verwerkt is, wordt verwezen naar Jezus Christus die uit liefde zijn leven gaf voor ons:

Daarom horen ook wij ons leven te geven voor onze broeders en zusters (1 Joh 3:16b). De versregel 'wie niet bemint leeft in gestorven staat', waarmee het eerste én laatste couplet van het lied eindigt, vat de waarschuwende boodschap kernachtig samen.

Gebruik

Dit lied kan uiteraard in de liturgie gezongen worden wanneer schriftlezingen en woordbediening zich rond thema's als (naasten-)liefde en barmhartigheid bewegen. Maar het lied zou ook uitstekend gezongen kunnen worden bij de inzameling van de gaven, speciaal wanneer die voor de diaconie of ander barmhartigheidswerk bestemd is. Ook bij de viering van het avondmaal kan dit loflied op de (naasten-)liefde zinvol functioneren.

Melodie

Willem Barnard heeft zijn liedtekst oorspronkelijk geschreven op de melodie van Psalm 116. De samenstellers van het *Liedboek voor de Kerken* hebben echter gekozen om een nieuwe melodie van Tera de Marez Oyens-Wansink (1932-1996) bij het lied te plaatsen. Zij was werkzaam als cantrix, dirigente, docente en componiste. In de jaren zeventig en tachtig gaf

zij aan het Zwols conservatorium de vakken 'hedendaagse muziek' en 'compositie'. Tera de Marez Oyens is één van de weinige vrouwelijke componisten van naam uit het naoorlogse Nederland. Ze heeft een vrij omvangrijk oeuvre gecomponeerd: orkestwerken, kamermuziek, pianowerken, orgelwerken, koormuziek, solo-zang, et cetera. In het begin van haar carrière als componiste componeerde zij ook diverse kerkmuzikale werken, waaronder kerkliedmelodieën. Het *Liedboek voor de Kerken* bevat veertien melodieën van haar hand.

Over de melodieën die zij schreef bij liederen van Barnard heeft ze opgemerkt: 'De gedichten van Barnard boeien mij altijd weer door het bedrieglijk simpele woordgebruik, waarbij de woorden boven hun dagelijkse betekenis uit worden getild. Een dergelijke tekst kan mijns inziens het best van een melodie voorzien worden, die de aandacht zo min mogelijk van de woorden afleidt.' Dat geldt ook voor de melodie die zij maakte bij het lied 'Weest niet verbaasd als u de wereld haat'.

De melodie staat in de dorische modus en beweegt zich voornamelijk in kwartnoten. Wanneer we de vorm van tekst bekijken, dan zien we dat de eerste en laatste versregels aan elkaar verwant zijn en ook de regels 2 en 3, zoals onder meer tot uiting komt in het rijm (ABBA). Het aardige is nu dat de componist desondanks de melodie-regels van de tweede en vierde regel op elkaar laat 'rijmen'. De tweede melodieregels wordt in de vierde regel herhaald, maar dan een toon lager. De tekst van regel 2 heeft een vrouwelijk slot en dus een onbeklemtoonde lettergreep aan het einde, terwijl regel 4 een mannelijk slot heeft. Daardoor wijkt uiteraard het slot van regel 2 af van dat van regel 4.

Dr. Jan Smelik is musicoloog-hymnoloog en woont te Steenwijk.



HOOFDREDACTEUR:
Prof. dr. A.L.Th. de Bruijne

OVERIGE REDACTIELEDEN:
Prof. dr. E.A. de Boer, Prof. dr. S. Griffioen, Prof. dr. G. Kwakkel, Drs. B. Luiten, coördinator 'Kerkelijk leven' en 'Wandelen met God', Dr. J.H.F. Schaeffer, J. Westert, coördinator 'Samenleving'.

MEDEWERKERS:
J.J.D. Baas, coördinator 'Opvoeding en onderwijs', J.M. de Jong, rubriek 'Kunst', Ds. G. Riemer, coördinator 'Van binnen naar buiten', Dr. J. Smelik, rubriek 'Kerk en muziek', Drs. H. Veldman, rubriek 'Kort historisch'.

BESTUURSLEDEN STICHTING DE REFORMATIE:
Drs. B. Bos (voorzitter), F.H. Haveman (penningmeester)

BLADMANAGEMENT:
Mevrouw M.T. Kremer
Scholma Druk bv, Postbus 7
9780 AA Bedum, tel. 050 3013636
Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per E-mail: reformatie@scholma.nl, ingeval per post via bovengenoemde postbus.
Uitgever: Print Media bv, Bedum
Technische realisatie:
Scholma Druk bv, Bedum

ADMINISTRATIE EN ADVERTENTIES:
Scholma Druk, postbus 7,
9780 AA Bedum.
Telefoon: 050 - 3653537.
Fax: 050 - 3012732
(o.v.v. Reformatie).
E-mail: reformatie@scholma.nl
Aanlevering advertenties in overleg.
ING Bank: 66.30.92.620

ABONNEMENTSPRIJZEN:
€ 49,95 per jaar
studenten € 19,50;
buitenland € 130,00
- abonnementsjaar loopt van
1 januari t/m 31 december

- opzegging van het abonnement dient 1 maand voor aanvang van het nieuwe abonnementsjaar schriftelijk of per e-mail te geschieden (voor 1 december)
Losse nummers € 1,50 (incl. porto).

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden.
Tel. (0341) 565499.

ADVERTENTIES (acquisitie en verkoop):
J. Hoogenboom, tel. 050-4091204,
fax 050-4091252
e-mail: info@hoogenboom-communicatie.nl
Contracttarief op aanvraag.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

Web: www.dereformatie.nl
ISSN 0165-5191



Calvijn spreekt ons aan!



Hoe actueel is Calvijn? Heeft hij kerk en theologie vandaag nog wat te zeggen? Ja, vinden velen die zich zelf hebben laten gezegen door de Geneefse hervormer. Maar, er is toch ook een ontwikkeling geweest in de gereformeerde theologie?

H. Veldman ■

Uiteraard! Echter, de theologiegeschiedenis laat ook veel zien van wat wij bestempelen als afwijkingen en afwijkingen van het gereformeerde spoor. Een consequente heroriëntatie op Calvijn mag heilzaam zijn.

Het geeft ons dan ook een goed gevoel als de inzichten van Calvijn weer in beeld komen. En dat men inziet dat ze - door hun Bijbelse basis - van grote waarde zijn in de situatie van kerk en geloof in onze eigen dagen. Laten de kerken weer 'in de leer gaan' bij Calvijn. Daarom stel ik - ook hier - de vraag: Zou het mogelijk zijn het 'interkerkelijk' gesprek weer goed op gang te brengen tussen allen die zich leerlingen weten van Calvijn? Zal de herkenning van de grote betekenis van de door hem uitgedragen geloofsthema's een feestelijk karakter krijgen? En is er dan misschien toch nog hoop op een brede, goed gefundeerde gereformeerde oecumene? Het Calvijnjaar heeft toch ook deze dimensie?

Nu is het zo dat met name de voormannen van de Gereformeerde Bond in de (vroegere) Nederlandse Hervormde Kerk ons de benodigde gespreksstof aanreiken. Dat doen ze in een tweetal belangwekkende boeken. Allereerst de bundel *Calvijn spreekt* waaraan meewerkten prof. dr. J. Hoek, prof. dr. W. Verboom, dr. W. de Greef, dr. W.H.Th. Moehn, dr. M. van Campen, dr. C.G. Geluk en mevr. A.G. Kloosterman-van der Sluys. Ieder van hen had eerder aan de Theologische Hogeschool van de Gereformeerde Bond in Ede (die de naam 'Johannes Calvijn' draagt) een lezing gehouden over een bepaald thema bij Calvijn. We vermelden hier - in volgorde van de genoemde inleiders - hun onderwerpen in relatie tot Calvijn: zonde en genade, het verbond, de wet van God, de kerk, het gebed, de cultuur en de jeugd. Het mag daarbij niet onvermeld blijven dat voorafgaand aan elke inleiding enkele teksten van Calvijn zelf worden meegegeven. De bijdragen zijn stuk voor stuk de moeite van lezen waard; speciaal die over het verbond en de kerk hebben me erg aangesproken.

De tweede bundel, *Calvijn na 500 jaar*, waaraan onder de vijftien auteurs ook veel 'Bonders' hebben meegewerkt, is uitgegeven onder auspiciën van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN).

Maar al hebben zes van de zeven hierboven genoemde auteurs hieraan meegewerkt, het is bepaald geen kopie van het eerstgenoemde. Het graaft dieper en het stelt vragen aan de protestanten van nu. Bijv. de vraag Wie is God - volgens Calvijn? En: wie is de Heilige Geest? En ook: hoe dacht de hervormer over de Bijbel, de kinderdoop, het ambt, de eenheid van de kerk, het avondmaal? Elk hoofdstuk wordt afgesloten met enkele 'gespreksvragen'. Nuttig en stimulerend voor iedere calvinist-in-gesprek. Men gaat de confrontatie met de eigen kerkcultuur niet uit de weg! Juist daardoor wordt Calvijn a.h.w. tastbaar in onze eigen tijd. Bijvoorbeeld in relatie tot de 'evangelische' bewegingen. Een heel fijnzinnig hoofdstuk is daarom dat van prof. dr. A. de Reuver: 'Calvijn en de spiritualiteit', waarin het verlangen van Calvijn naar God heel mooi wordt beschreven. Een verrijking voor je geest! Dit boek wordt afgesloten met een nuttig overzicht van dr. W. de Greef van de Nederlandstalige teksten van de *Institutie* en de bijbeluitleg van Calvijn. Een beetje jammer dat de naam van Hendrik de Cock niet is vermeld bij de in 1837 uitgegeven verkorte editie van de *Institutie*.

Alles bij elkaar genomen, zeggen we van harte: Calvijn spreekt ons aan! Laten we hopen en bidden dat zijn Schriftuurlijk spreken ons vandaag verder brengt in de ook door Calvijn sterk gewenste eenheid van alle gereformeerde belijders!

N.a.v.: J. Hoek (red.), *Calvijn spreekt. De actualiteit van een hervormer na 500 jaar*. Omvang: 223 pagina's; prijs: € 12,50. Uitg. Groen Heerenveen 2009. ISBN: 978-90-5829-793-8. W. de Greef en M. van Campen (red.), *Calvijn na 500 jaar. Een lees- en gespreksboek*. Omvang: 297 pagina's; prijs: € 21,50. Uitg. Boekencentrum Zoetermeer 2009. ISBN: 978-90-239-2323-7.

Drs. Harry Veldman is kerkhistoricus en woont in Zuidhorn.



Overdenkingen bij Romeinen 4:13



Rom. 4:13 luidt als volgt in de NBV: 'Immers, niet door de wet ontvingen Abraham en zijn nageslacht de belofte dat ze de wereld in bezit zouden krijgen, maar door de gerechtigheid die het geloof schenkt.'

W. Wierenga ■

Hoe komt Paulus erbij om Abraham erfgenaam van de kosmos te noemen?

De beloften aan Abraham in Genesis

Men is gewend om Jahwehs beloften aan Abraham aldus kort samen te vatten:

1. Hij zal tot een groot volk worden;
2. Zijn nageslacht zal Kanaän beërven;
3. Hij zal tot een zegen voor alle volken worden.

Deze drie beloften staan vermeld in Gen. 12:1-3. Ze werden door Jahweh meer dan eens herhaald (zie Gen. 12:7; Gen. 13:14-16, e.a.p.). Ook beloofde Jahweh Abrahams God te zijn en de God van zijn nageslacht (Gen. 17:17v). Abraham spreekt Jahweh dan ook aan met 'Jahweh, mijn God' (Gen. 15:2). In Gen. 17 lezen we dat deze beloften in een verbond werden vastgelegd met als bevestigingsteken een kerf in het lijf.

De belangrijkste belofte

Je kunt de vraag stellen welke belofte voor Abraham de belangrijkste is. Daar zegt de Bijbel niets over. Maar het lijkt me evident dat de belofte van Jahweh dat Hij de God van Abraham en zijn nageslacht zou zijn de andere beloften te boven gaat. Juist omdat Jahweh de God van Abraham en zijn nageslacht zal zijn, kan en wil en zal Hij ook er voor zorgen dat Abraham tot een groot volk wordt, dat zijn nageslacht Kanaän zal beërven en dat hij tot een zegen voor alle volken zal worden.

Beloften worden verwerkt

Abraham zal veel over deze beloften hebben nagedacht. Van één van die gedachten of overwegingen vertelt ons Hebr. 11:19. Abraham zei bij zichzelf (hij overlegde bij zichzelf) dat het voor Jahweh mogelijk moest zijn iemand uit de dood op te wekken. En dodenopwekking was voor zover wij weten, nog nooit gebeurd. Hoe komt Abraham dan tot zo'n gedachte?

Mede door die gedachte was hij bereid en in staat Izaäk op Gods bevel te slachten. Hij zou zijn zoon toch terugkrijgen, want Jahweh had gezegd dat de lijn naar de zegen voor alle volken (Christus) via Izaäk zou lopen. Daar hield Abraham het op. Wat een onvoorstelbaar vertrouwen in Jahweh!

Jahweh vond dat ook een houding van Abraham die een mens past, die in de relatie tussen Jahweh en mens behoort. Hij rekende die houding van vertrouwen toe als gerechtigheid: als de houding die past in het verbond.

Hebr. 11:19

Aan Hebr. 11:19 ontleen ik de vrijmoedigheid te zeggen dat Abraham meer bij zichzelf heeft overlegd betreffende Jahweh en diens beloften. In Hebr. 11:10 staat bijv. dat Abraham 'uitzag naar een stad met fundamenten, door God zelf ontworpen en gebouwd'. Hoe kwam de man toch op die gedachte? Daarover staat toch niets in Genesis? Heeft hij dat ook bij zichzelf overwogen? In Hebr. 11:16 staat dat de aartsvaders, alle drie, reikhalzend uitkeken naar 'een beter vaderland, het hemelse'. De schrijver voegt er aan toe: 'Daarom schaamt God zich er niet voor hun God genoemd te worden (de God van Abraham, Izaäk en Jakob, WW) en heeft Hij voor hen een stad gereedgemaakt'. Wat is dat hemels vaderland eigenlijk? Wat is die gereedgemaakte stad met fundamenten? Had Jahweh het met Abraham ooit over een stad gehad? Daarover vertelt Genesis niets. Hoe weet de schrijver van de brief aan de Hebreeën eigenlijk, dat de aartsvaders uitkeken naar een stád, naar een hémels vaderland? Is dat in de mondelinge traditie doorgegeven? Of heeft die schrijver zich ingedacht dat het leven in tenten iemand doet uitzien naar een vast gebouw op een vaste plaats, een stad? Of projecteert de schrijver zijn eigen verlangen op de aartsvaders? Of heeft de Geest van God dat aan de schrijver duidelijk gemaakt? Ik weet het niet. Maar ik neem zonder reserve aan wat de schrijver in de genoemde passages zegt.



Rom. 4:17

In deze lijn nu schrijft Paulus dat Abraham op (een) God vertrouwde die de doden levend maakt en in het leven roept wat niet bestaat (Rom. 4:17). Slaat dat op Abrahams geloof dat Jahweh de dode Izaäk weer levend zou maken? Of (en dat acht ik waarschijnlijker, gezien het daarop volgende zinnetje) zinspeelt Paulus op het reeds verstorven zijn van Abraham en Sara wat hun reproductievermogens betreft, en waarbij Abraham overwoog dat Jahweh in leven kan roepen wat niet bestaat: vruchtbaarheid en nakomelingschap? En Paulus en de schrijver van de brief aan de Hebreeën gaat er van uit dat Abraham met de beloften en de God die die beloften had gedaan, echt bezig is geweest. Wat houden die beloften eigenlijk in? Hoever strekken ze? Kan ik er conclusies uit trekken?

Daarbij dacht hij kennelijk aan de mogelijkheid dat Jahweh zijn beloften zou kunnen vervullen op een manier die ver boven de letterlijke woorden zou uitgaan. Hij trok conclusies uit de belofte dat de talloze nakomelingen

hem toegezegd, er zouden komen via Izaäk. Zelfs als hij die jongen zou offeren: hij zou uit de dood teruggeroepen worden, want wat Jahweh heeft beloofd, gaat door. De drie beloften waren gedaan door Jahweh die zei: Ik zal jouw God zijn en de God van je nageslacht. Zijn belofte van een land impliceerden een stad met fundamenten, en een hémels vaderland.

Rom. 4:13 en Christus

Zo schrijft Paulus in Rom. 4:13 als terloops (hij maakt er geen apart thema van) dat de belofte(n), aan Abraham gedaan, in feite de belofte van de kosmos inhield: hij of zijn nakomelingen zouden de kosmos beërven (vgl. Jes. 55:3-5). Dat staat toch eigenlijk nergens met zoveel woorden in Genesis of elders in het Oude Testament. Paulus zegt ook niet dat Abraham deze implicatie van de beloften, hem gedaan, zelf ontdekte. Dit is iets wat Paulus uit die beloften haalt. Het ging bij Abraham al, zegt hij, om de (hele) kosmos.

Dat kan Paulus, naar mijn gedachte, alleen hebben geconcludeerd omdat hij Messias Jezus kende, via wiens werk Abraham en zijn nageslacht uiteindelijk de hele wereld in bezit zouden krijgen. Nieuw en op orde.

Nu de Messias Jezus heeft gezegd: het is volbracht, nu spreek ik, zegt Paulus hier op fijnzinnige manier, niet langer over het land Kanaän, over het beloofde land, maar over de beloofde wereld. Voor Israël. Voor het echte nageslacht van Abraham, d.w.z. voor allen die Abrahams geloof navolgen, ook voor hen, die die niet lichamelijk van Abraham afstammen, maar toch Abraham hun vader mogen noemen (Rom. 4:11-12). In Christus (door de geloofsband aan Christus) zijn niet-Joden samen met Joden erfgenamen maar niet van een minilandje, maar van de hele wereld. Waarom leggen Messias-Jezus belijdende Joden en gelovigen als Christenen voor Israël nu niet eens volle nadruk niet op het land Israël, maar op de kosmos die Abraham al was beloofd?

Ds. W. Wierenga is emerituspredikant van de Gereformeerde Kerk te Groningen-Helpman en woont te Midlaren.

DEPRESSIE? KIK MAAR UIT, DAT IS BESMETTELIJK!

**WAAR OF NIET WAAR?
JE LEEST HET IN DE NIEUWE ELEOSCRIP!**



**NOG GEEN LEZER?
KIK OP DE WEBSITE
EN MELD JE SNEL
AAN VOOR EEN
GRATIS ABONNEMENT!
WWW.ELEOS.NL ►
ELEOSCRIP**

